

Zpráva Nejvyššího soudu ČSR ze dne 04.07.1974, sp. zn. Cpj 33/74, ECLI:CZ:NS:1974:CPJ.33.1974.1

Číslo: 28/1975

Právní věta: K některým otázkám řízení a rozhodování soudů ve věcech pěstounské péče /1/

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 04.07.1974

Spisová značka: Cpj 33/74

Číslo rozhodnutí: 28

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Zpráva

Hesla: Národní výbory, Pěstounská péče, Řízení před soudem, Rozhodnutí soudu, Účastníci řízení, Výživné dítěte

Předpisy: 94/1963 Sb. § 31

§ 120

§ 132

§ 15

§ 155

§ 157

§ 16 52/1973 Sb. § 1

§ 163

§ 176 50/1973 Sb. § 1

§ 2

§ 2 53/1973 Sb. § 1

§ 3

§ 31

§ 4

§ 45

§ 5

§ 6

§ 7

§ 79

§ 81

§ 85

§ 88

§ 94

§ 99 99/1963 Sb. § 5

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbirkový text rozhodnutí:

Č. 28/1975 sb. rozh.

K některým otázkám řízení a rozhodování soudů ve věcech pěstounské péče 1)

(Ze zprávy a zhodnocení rozhodování soudů České socialistické republiky podle zákona č. 50/1973 Sb., projednaných a schválených občanskoprávním kolegiem Nejvyššího soudu ČSR 4. 7. 1974, [Cpj 33/74](#))

Pěstounská péče je zvláštní forma státem řízené a kontrolované dlouhodobé náhradní výchovy dětí v rodině; rozhoduje o ní soud (§ 2 odst. 3 a § 15 odst. 1 zákona č. 50/1973 Sb.), který také upravuje vyživovací povinnost rodičů, popřípadě jiných osob povinných k výživě dětí svěřených do pěstounské péče.

Úkolem soudů v řízení ve věcech pěstounské péče je především zjistit, zda jsou splněny hmotněprávní předpoklady pěstounské péče podle ustanovení § 1, věta čtvrtá, a § 2 odst. 1 zákona č. 50/1973 Sb. o pěstounské péči a podle ustanovení § 1 odst. 1 vyhlášky č. 52/1973 Sb., /2/ kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pěstounské péči. Musí se tedy soudy zabývat tím, zda výchova dítěte u rodičů není zajištěna, z jakých důvodů a zda jde o příčiny, které budou zřejmě dlouhodobé (blíže jsou uvedeny v ustanovení § 1 odst. 1 vyhlášky č. 52/1973 Sb., /2/ zda není možné osvojení dítěte, popřípadě zda není vhodnější v zájmu dítěte jiné výchovné opatření.

Soudy musí věnovat pozornost zjištění okolností významných pro posouzení způsobilosti občana k výkonu pěstounské péče (§ 3 zákona č. 50/1973 Sb. a § 2 vyhlášky č. 52/1973 Sb.) /2/ a k výchově dítěte ve smyslu ustanovení § 31 zák. o rod. Vedle rodinných, hospodářských a bytových poměrů takového občana půjde především o zjištění jeho morálních a povahových vlastností, jeho poměru k práci, vztahu k rodině a k dětem, pověsti na pracovišti i v místě bydliště apod. Dále je třeba zjišťovat i jeho zdravotní stav, a to tělesný i duševní, zejména netrpí-li chorobou, která by mohla ohrozit zdraví dítěte, nebo která by vylučovala možnost řádné péče o dítě a jeho citový, rozumový a mravní vývoj.

Ustanovení § 3 zákona č. 50/1973 Sb. zdůrazňuje požadavek výchovy dítěte v souladu se zájmy socialistické společnosti. Z tohoto hlediska je třeba zjišťovat i poměr budoucího pěstouna (pěstounů) k socialistickému zařízení, ke společnosti i k veřejnému dění. Protože výchovné prostředí tvoří i osoby, s nimiž žije budoucí pěstoun ve společné domácnosti, nelze se obejít ani bez přiměřeného šetření o osobních poměrech těchto osob u uvedených hledisek.

Vedle skutečností, které charakterizují osoby pěstounů i prostředí, v němž pěstoun žije, jsou pro rozhodování o pěstounské péči významné i některá skutečnosti týkající se dítěte, a to např. jeho věk, věkový rozdíl mezi dítětem a pěstounem, zdravotní stav dítěte, jeho povahové vlastnosti, vztah k pěstounovi, sklony a zájmy dítěte, způsob přípravy na budoucí povolání apod.

Významnou okolností pro posouzení vhodnosti pěstounské péče je zdravotní stav dítěte. Ve většině případů soudy provádějí důkazy zprávou o zdravotním stavu dítěte, které má být svěřeno do pěstounské péče. Okresní národní výbory připojují již k sepisovaným návrhům občanů na svěřeni dítěte do pěstounské péče lékařské zprávy a někdy i psychologické vyšetření. Tyto zprávy zpravidla svědčí o dobrém nebo alespoň uspokojivém zdravotním stavu dítěte. Ovšem lze předpokládat, že do pěstounské péče budou svěřovány i děti s tělesnými či duševními vadami. 3) Některé soudy se však nesprávně domnívají, že zvláštního zjišťování zdravotního stavu dítěte není zapotřebí, je-li návrh na pěstounskou péči podán na formuláři používaném orgány péče o dítě ONV (SEVT 232963), podepsaném budoucími pěstouny, kde je též předtištěno prohlášení, že navrhovatelé znají zdravotní a psychický stav dítěte. Pokud některé soudy důsledně nezjišťují zdravotní stav dětí, které mají být

svěřeny do pěstounské péče, je toto jejich opomenutí v rozporu se zájmy dětí i v rozporu se sledovaným účelem pěstounské péče.

Podle ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 50/1973 Sb. může být dítě svěřeno do pěstounské péče jednoho z manželů jen se souhlasem druhého manžela, jestliže manželé žijí ve společné domácnosti (s výjimkami v tomto zákonném ustanovení uvedenými); tento druhý manžel je také povinen pomáhat při výchově dítěte (§ 4 odst. 1 zákona č. 50/1973 Sb.). Při svěřování dětí do společné pěstounské péče manželům nebo jednomu z manželů žijícímu ve společné domácnosti s druhým manželem soudy také správně zjišťují, zda poměry v těchto manželstvích jsou spořádané. Ne vždy si však soudy uvědomují, že pokud mají pěstouni vlastní děti, je třeba též zjišťovat, jak tyto své děti vychovali nebo vychovávají.

Teprve souhrnné zhodnocení všech uvedených skutečností může být soudu bezpečným podkladem pro závěr, že pěstounská péče bude ku prospěchu dítěte a v souladu se zájmy socialistické společnosti (§ 3 zákona č. 50/1973 Sb.). Soudy jsou proto povinny ke zjištění využít všech potřebných důkazních prostředků. Soud může požadovat i odborná vyšetření a zprávy uvedené v ustanovení § 15 odst. 2 citovaného zákona.

Před rozhodnutím o svěřování dítěte do pěstounské péče si soud vždy také vyžádá vyjádření místního národního výboru (MěstNV, ObNV) příslušného podle místa bydliště pěstouna, zejména o tom, zda jde o občana vhodného pro výkon této péče (§ 15 odst. 2 zákona č. 50/1963 Sb.).

V praxi soudů jsou hmotněprávní podmínky pěstounské péče považovány za splněné v případech, kdy jde o děti oboustranně osiřelé, o něž opatrovník osobně nepečuje, nebo o děti jednostranně osiřelé, když druhý rodič jejich výchovu zajistit nemůže, popřípadě nechce, nebo tehdy, jestliže matka pro trvale nepříznivý zdravotní stav nemůže o dítě pečovat a otec není schopen výchovu dítěte zajistit. Pěstounská péče je dále vyslovována u dětí, které sice mají oba rodiče, ale žádný z nich je vychovávat nemůže. Jde o rodiče vážně nemocné, nebo o rodiče zbavené rodičovských práv, případně o rodiče v dlouhodobém výkonu trestu odnětí svobody či o rodiče žijící v cizině.

Ve věci sp. zn. P 170/71 okresního soudu v Jablonci nad Nisou bylo do pěstounské péče svěřeno osiřelé nezletilé dítě s obrnou dolních končetin a s opožděným duševním vývojem. Pěstounka vychovávala dítě již podle rozhodnutí soudu o svěřování do výchovy podle ustanovení § 45 odst. 1 zák. o rod. od roku 1965; bylo zjištěno, že dítě v její péči dobře prospívá a také dítě samo si přeje u pěstounky zůstat.

Ve věci sp. zn. 15 Nc 591/71 okresního soudu v Mostě bylo svěřeno do pěstounské péče nezletilé dítě, jehož oba rodiče jsou nevidomí a nejsou s to o dítě pečovat.

Ve věci sp. zn. 8 P 280/62 obvodního soudu pro Prahu 3 byla svěřena do pěstounské péče babičky vnučka, když bylo zjištěno, že matka dítěte je zbavena rodičovských práv a u otce nebyly předpoklady pro svěřování do výchovy, protože jde o osobu vícekrát soudně trestanou.

Soudy se v řízení ve věcech pěstounské péče také správně zabývají tím, zda příčiny, pro něž výchova dítěte u rodičů není zajištěna, jsou dlouhodobé (§ 2 odst. 1 zákona č. 50/1973 Sb.). Dlouhodobý nezájem rodičů o výchovu dětí nebo nemožnost je vychovávat z jiných důvodů jsou zpravidla patrné z předchozích soudních řízení nebo jsou doloženy zprávami národních výborů a společenských organizací, mnohdy i výpověďmi rodičů a způsobem jejich života. Jde o případy, kdy rodiče často dlouhou dobu nejevili o děti zájem, nevedli žádný život, měnili pracoviště, oddávali se pití alkoholických nápojů, odpykávali si dlouhodobý výkon trestu odnětí svobody atd. V některých případech nemohou rodiče pro trvale nepříznivý zdravotní stav pečovat o děti nebo z jiných objektivních důvodů nemají předpoklady pro jejich výchovu.

Ve věci sp. zn. 21 P 306/73 okresního soudu v Karlových Varech došlo ovšem po 5 měsících ke zrušení pěstounské péče, když předchozí rozhodnutí o svěřeni do pěstounské péče bylo nesprávně vydáno ohledně dětí, které byly v době nemocničního léčení matky v péči babičky a pak přešly opět do výchovy matky.

Menší pozornost již soudy věnují otázce, zda zájem dítěte vyžaduje jeho svěřeni do pěstounské péče nebo zda není namístě zajistit jeho výchovu jiným výchovným opatřením, např. svěřením dítěte do výchovy jiného občana než rodiče (§ 45 odst. 1 zák. o rod.). Soudy nezjišťují vždy všechny skutečnosti potřebné k posouzení, která z forem náhradní výchovy bude v daném případě nejlépe odpovídat zájmům dítěte (a to i bez ohledu na podaný návrh na pěstounskou péči).

Ve věci sp. zn. P 91/73 okresního soudu ve Vsetíně bylo každé dítě ze tří sourozenců svěřeno jiné rodině a děti jsou nyní od sebe i bydlištěm značně vzdáleny. Přitom šlo již o starší děti. Takový postup lze považovat za odůvodněný jen v případech, když jsou dány mimořádné okolnosti.

Ve věci sp. zn. 28 P 266/73 okresního soudu v Karviné zabýval se krajský soud v Ostravě v odůvodnění svého rozhodnutí také otázkou poměru mezi ustanovením § 45 odst. 1 zá, o rod. a ustanovením § 2 odst. 1 zákona č. 50/1973 Sb. a správně uvedl: I když ani péče podle ustanovení § 45 odst. 1 zák. o rod. není opatřením, které se děje s vysloveně krátkodobou perspektivou, především pěstounská péče je opatřením, k němuž se sahá tehdy, je-li v době rozhodování soudu dána zřejmá dlouhodobá nemožnost návratu dítěte k rodičům. Při úvaze, zda je možno využít institutu pěstounství např. i tehdy, když rodiče dítěte přestali spolu žít z důvodů manželských konfliktů nebo nemají zatím vhodné bytové prostředí a děti se ocitly např. u prarodičů či příbuzných, třeba mít za to, že pěstounská péče nemá v zájmu dítěte místa tam, kde je naděje, že rodiče (případně jeden z nich) v budoucnu budou mít předpoklady pro to, aby mohli mít děti ve své péči.

Výrazný zájem na svěřeni dítěte do pěstounské péče vystupuje do popředí tam, kde je zjištěno psychologickým vyšetřením dítěte, u něhož byla nařízena ústavní výchova, že jeho pobyt v ústavu je z hlediska jeho duševního zdraví naprosto nevhodný.

Splnění hmotněprávních podmínek pěstounské péče musí soudy zkoumat, i když ohledně dítěte bylo dříve stanoveno výchovné opatření podle ustanovení § 45 odst. 1 zák. o rod. V těchto případech vlastně odpadá otázka výběru pěstounů a jde o to, aby soudy bezpečně zjistily, zda výchovné prostředí u budoucích pěstounů vyhovuje hlediskům stanoveným v § 3 zákona č. 50/1973 Sb. a zda lze předpokládat, že budoucí pěstouni zajistí výchovu dítěte v socialistickém duchu. Pokud tyto podmínky jsou splněny, lze vyhovět návrhu i v tom případě, kdy je návrh motivován skutečností, že v pěstounské péči bude dítě po hmotné stránce lépe zajištěno. Ani tuto praxi nelze v zásadě považovat za nesprávnou.

Byly zjištěny případy, kdy byly do pěstounské péče svěřeny děti, u nichž byly dány podmínky pro ustanovení opatrovníka podle § 78 odst. 1 zák. o rod. V těchto případech může pěstounská péče prakticky přicházet v úvahu jen tehdy, by-li funkcí opatrovníka pověřen národní výbor (§ 79 odst. 2 zák. o rod.). Splňuje-li totiž opatrovník podmínku uvedenou v ustanovení § 11 zákona č. 50/1973 Sb., náleží jemu i dítěti nároky uvedené v ustanoveních § 5 až § 10 téhož zákona a je nesprávně svěřovat mu dítě do pěstounské péče. Jestliže bylo dítě, jehož oba rodiče zemřeli, byli zbaveni rodičovských práv anebo nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, svěřeno do pěstounské péče a opatrovník mu nebyl ustanoven, pak postrádá zákonného zástupce, neboť pěstoun zákonným zástupce dítěte není (§ 4 odst. 2 zákona č. 50/1973 Sb.). V případech, kdy opatrovník dítěte nevychovává, je ovšem třeba opatrovníka k zamýšlené pěstounské péči vyslechnout a zjistit jeho stanovisko.

Nebylo proto správně postupováno ve věci sp. zn. 14 P 187/64 okresního soudu v Karlových Varech,

když bylo dítě, jehož oba rodiče zemřeli, svěřeno do pěstounské péče, aniž mu byl dříve ustanoven opatrovník podle ustanovení § 78 odst. 1 zák. o rod.

Pokud soudy rozhodují o rozsahu vyživovací povinnosti pěstouna ve smyslu ustanovení § 5 odst. 4, věta za středníkem, zákona č. 50/1973 Sb. neuvědomují si vždy že vyživovací povinnost postihuje všechny příbuzné na stejném stupni. Jestliže tedy např. soud rozhoduje o rozsahu vyživovací povinnosti pěstounů - prarodičů ze strany matky, musí brát v úvahu i možnosti prarodičů ze strany otce.

Řízení o pěstounské péči je řízením ve věcech péče o nezletilé děti ve smyslu ustanovení § 176 o. s. ř. Je nerozhodné, že v ustanovení § 176 o. s. ř. není a ani nemohla být ještě zmínka o pěstounské péči, nehledě k tomu, že výpočet věcí týkajících se nezletilých dětí v tomto zákonném ustanovení je pouze příkladný.

Řízení ve věcech pěstounské péče lze zahájit na návrh, ale i bez návrhu ve smyslu ustanovení § 81 odst. 1 o. s. ř.; zpravidla je však zahajováno na návrh budoucích pěstounů. Návrhy jsou převážně sepsovány u orgánu péče o děti ONV na zvláštních formulářích pro tento účel vydaných (SEVT 232963).

Tyto formuláře jsou zpravidla řádně vyplňovány a mají náležitosti návrhu podle ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř. 4)

V návrhu na zahájení řízení o svěřením dítěte do pěstounské péče nesmějí chybět podstatné náležitosti, zejména vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů a podpisy navrhovatelů.

Ve věci sp. zn. P 331/69 okresního soudu Praha-východ neměl se tedy soud spokojit jako s návrhem na zahájení řízení o svěřením dítěte do pěstounské péče s podáním tety dítěte uvádějící pouze, že by jí právem náležela odměna za výkon pěstounské péče, když se o dítě od smrti matky řádně stará.

Návrh na zahájení řízení je nutno doručit účastníkům řízení do vlastních rukou (§ 79 odst. 2 o. s. ř.). Soudy se dopouštějí chyby, když někdy doručují návrhy jen některým účastníkům, protože si mnohdy neuvědomují, kdo je účastníkem řízení, a také nerozlišují mezi účastníky řízení o pěstounské péči a řízením o výživném pro nezletilé dítě. Tím se stává, že všem účastníkům řízení není doručován návrh na zahájení řízení do vlastních rukou ve smyslu ustanovení § 79 odst. 2 o. s. ř., ani usnesení o ustanovení opatrovníka nezletilému dítěti ve smyslu ustanovení § 168 odst. 2 o. s. ř. (neboť toto usnesení není usnesením, jímž se jen upravuje vedení řízení, nýbrž je proti němu přípustné odvolání, a je proto nutno účastníkům je doručovat); nejsou pak důsledně všichni účastníci předvoláváni k jednání (§ 115 o. s. ř.), není jim dána možnost, aby přednesli své návrhy (§ 118 o. s. ř.) a není ani prováděn jejich výslech (§ 131 o. s. ř.). To se týká především rodičů, kteří nemají dítě ve výchově.

Okruh účastníků řízení o pěstounské péči 5) je dán ustanovením § 94 odst. 1 o. s. ř. Proto účastníky tohoto řízení jsou např. i osoby, které měly dosud dítě ve své výchově a o jejichž právech a povinnostech se tedy v řízení jedná.

V řízení o výživném pro nezletilé děti (§ 7 zákona č. 50/1973 Sb.) je účastníkem řízení příslušný okresní národní výbor, jemuž bude výživné poukazováno (§ 16 odst. 1 zákona č. 50/1973 Sb.).

Svěření dítěte do pěstounské péče je závažným rozhodnutím pro další život dítěte. Aby měl soud pro své rozhodnutí dostatečné podklady, musí dbát především o to, aby skutečný stav věci byl zjištěn co nejúplněji (§ 120 odst. 1 o. s. ř.). Soudy proto musí věnovat náležitou pozornost zjišťování okolností, které mají pro posouzení věci význam, provádět potřebné dokazování, vyžadovat zprávy národních výborů a společenských organizací (§ 15 odst. 2 zákona č. 50/1973 Sb.), provádět podrobný výslech budoucích pěstounů, zjišťovat jejich zdravotní stav, provádět důkaz konstatováním obsahu

předchozích spisů péče o nezletilé, případně jiných souvisících spisů.

Pěstounská péče je novým institutem rodinného práva, a proto je třeba v řízení dbát, aby účastníci byli náležitě poučeni o významu a účelu této péče z hlediska zákona č. 50/1973 Sb. i prováděcích předpisů. Zejména pěstoun musí mít zcela jasno nejen o svých právech a povinnostech, ale také o poměrech a zdravotním stavu dítěte, které je mu do pěstounské péče svěřováno. Náležité poučení pěstouna je jedním ze základních předpokladů pro úspěšný průběh pěstounské péče. 6)

Povinnost poskytovat poučení účastníkům řízení vyplývá soudům z ustanovení § 5 o. s. ř. a § 18 jednacího řádu pro okresní a krajské soudy. 7) Soudy jsou v řízení povinny zjišťovat, zda a jaké poučení bylo účastníkům řízení dáno např. okresním národním výborem a poskytnout, popřípadě doplnit toto poučení tak, aby žádný z účastníků neutrpěl újmu pro nedostatek znalostí o ustanoveních zákona o pěstounské péči a prováděcích předpisů. Zda a jaké poučení bylo účastníkům soudem poskytnuto, musí být patrné z protokolu o jednání před soudem, z něhož musí být i zřejmé, že v řízení bylo dbáno příslušných předpisů (§ 44 jednacího řádu pro okresní s krajské soudy).

Soudní rozhodnutí o pěstounské péči musí odpovídat ustanovením zákona o pěstounské péči a jejich písemná vyhotovení ustanovení § 157 o. s. ř.

Výrokem rozsudku rozhodne soud o svěřením dítěte do pěstounské péče (s uvedením jména příjmení dítěte a pěstouna, jakož i data narození dítěte), popřípadě rozhodne i o tom, které dřívější rozhodnutí o výchově nebo o výchovném opatření se mění nebo ruší, a je-li toho třeba, rozhodne o styku dítěte s rodiči.

Např. ve věci sp. zn. Nc 1469/73 okresní soud ve Svitavách zrušil ústavní výchovu dvou nezletilých dětí a svěřil je do společné pěstounské péče pěstounů - manželů.

Výrok soudu o svěřením dítěte do pěstounské péče by měl znít: „Nezletilý A. D., nar...., se svěřuje do pěstounské péče B. G. (do společné pěstounské péče manželů F. F. a G. F.).“ Účelné je uvádět také povolání a bydliště pěstounů.

Ve výroku rozsudku o výživném pro nezletilé dítě je třeba uvést, že osoby k výživě povinné jsou povinny poukazovat toto výživné příslušnému ONV a stanovit počátek této platební povinnosti (viz dále č. 30/1975 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Jestliže soud na návrh příslušného národního výboru určuje pro potřebu rozhodnutí o výši příspěvku na úhradu potřeb dítěte podle ustanovení § 5 odst. 4, věta za středníkem, zákona č. 50/1973 Sb. rozsah vyživovací povinnosti pěstouna, měl by výrok rozsudku znít: „Vyživovací povinnost A. B. k nezletilému C. D., nar., který byl A. B. svěřen do pěstounské péče rozsudkem okresního soudu ze dne ... č. j...., se pro dobu od určuje částkou.... měsíčně“. Pro výrok o platební povinnosti nebo o splatnosti není v tomto případě zákonných důvodů.

Odůvodnění rozsudku má mít náležitosti uvedené v ustanovení § 157 odst. 2 o. s. ř.; má být přesvědčivé a plně vyjadřovat zájem společnosti na řádné výchově dětí z hlediska ustanovení § 31 zák. o rod.

Z odůvodnění rozsudků nebývá často patrný podstatný obsah přednesů, jakož i to, o které důkazy soud opřel svá skutková zjištění, jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil a kterých zákonných ustanovení při rozhodování použil. Často nebývá z odůvodnění rozhodnutí patrné, proč se dřívější výchovné prostředí (výchova u jiného občana než rodiče, ústavní výchova) mění a dítě se svěřuje do pěstounské péče a proč zájem dítěte vyžaduje svěřením do pěstounské péče.

K zamítnutí návrhu na pěstounskou péči dochází jen zcela výjimečně. Důvodem zamítnutí návrhu

byla obvykle skutečnost, že dítě má opatrovníka podle ustanovení § 78 odst. 1 zák. o rod., který o ně pečuje, nebo že rodiče mohou řádnou výchovou dětí zajišťovat, anebo že navrhovatel nemá předpoklady pro výkon pěstounské péče podle ustanovení § 3 zákona č. 50/1973 Sb.

Ve věci sp. zn. P 141/73 okresního soudu v Náchodě byl zamítnut návrh proto, že mezi navrhovatelkou a nezletilou byl nepřiměřený věkový rozdíl. Šlo o sestru, navrhovatelce bylo 19 let a nezletilé 17 let.

1) Viz i č. 27/1975 a č. 30/1975 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

2) v SSR vyhlášky č. 53/1973 Sb.

3) Srov. i čl. I. metodického pokynu ministerstva práce a sociálních věcí ČSR (a obdobně i metodického pokynu ministerstva práce a sociálních věcí SSR), vydaného v roce 1973 k provedení zákona o pěstounské péči (pro potřebu soudů uveřejněného v částce 11-12/1973 Sbírky instrukcí a sdělení ministerstva spravedlnosti ČSR /metodické pokyny ministerstva práce a sociálních věcí SSR viz Spravodajca Ministerstva práce a sociálních věcí SSR, částka 6/1973/).

4) Metodický pokyn ministerstva práce a sociálních věcí ČSR, vydaný v r. 1973 k provádění zákona o pěstounské péči, uveřejněný pro potřebu soudů ve Sbírce instrukcí a sdělení ministerstva spravedlnosti ČSR, částka 11-12/1973 (a stejně tak i obdobný metodický pokyn ministerstva práce a sociálních věcí SSR z r. 1973, viz Spravodajca Ministerstva práce a sociálních věcí SSR, částka 6/1973), uvádí v článku IX., že okresní národní výbory poskytují občanům vhodným stát se pěstouny veškerou pomoc při sepisování návrhu a v celém řízení o svěření dítěte do pěstounské péče. Ve stanovisku, které ONV podává soudu, má uvést všechny rozhodné skutečnosti a předložit soudu doklady, které byly podkladem pro zapsání dítěte do seznamu dětí vhodných ke svěření do pěstounské péče a pro zapsání budoucího pěstouna (pěstounů) do seznamu občanů vhodných stát se pěstouny.

5) Viz dále i č. 29/1975 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

6) Toto poučení poskytují občanům již i národní výbory při zápisu do seznamu občanů vhodných stát se pěstouny a těmto občanům také poskytují písemnou „Informaci pro občany, kteří hodlají přijmout dítě do pěstounské péče“.

7) Tento jednací řád byl vydán instrukcí ministerstva spravedlnosti ČSR z 5. 6. 1973 č. j. 417/73-L, uveřejněnou v částce 5-6/1973 Sbírky instrukcí a sdělení ministerstva spravedlnosti ČSR; oznámení o jeho vydání je v částce 16/1973 Sb. V SSR byl instrukcí ministerstva spravedlnosti SSR z 18. 6. 1973 č. 15/1973-L (uveřejněnou v částce 5/1973 Zbierky inštrukcií a oznámení Ministerstva spravodlivosti SSR) vydán Spravovací poriadok pre okresné krajské súdy (oznámení o jeho vydání je v částce 19/1973 Sb.), který poučení účastníkům řízení blíže upravuje rovněž v § 18.